

**Правила укладання бібліографічного опису
для списку використаних джерел
з урахуванням нормативних положень ДСТУ 8302:2015
«Інформація та документація. Бібліографічне посилання.
Загальні положення та правила складання»**

**Наказ МОН України № 40 від 12.01.2017
«Про затвердження Вимог до оформлення дисертації»
рекомендує:**

«Бібліографічний опис списку використаних джерел у дисертації може оформлятися здобувачем наукового ступеня за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у додатку 3 до цих Вимог...»

«Бібліографічний опис використаного джерела може обмежуватися обов'язковою інформацією, необхідною для однозначної ідентифікації цього джерела...»

**Загальні правила та основні вимоги до укладання бібліографічного опису
за ДСТУ 8302:2015:**

- опис документу здійснюється за титульною сторінкою. Відсутні відомості позичають з інших місць документу: обкладинки, зворотного боку титульної сторінки, передмови, змісту, вихідних даних тощо;
- подання інформації не з титульної сторінки дозволено без квадратних дужок;
- опис дозволено укладати в скороченій формі, обмежуючись необхідною для ідентифікації інформацією;
- опис здійснюється мовою оригіналу;
- заголовок - від одного до трьох авторів - та/або назва є обов'язковими елементами;
- перелічення чотирьох та більше авторів у заголовку (перед назвою) - за необхідності;
- повторення відомостей про автора/ів за навскісною рисою не обов'язково;
- дозволено подати за навскісною рисою одного автора та словосполучення «та ін.»;
- подання позначення матеріалу не обов'язково;
- назва місця видання подається повністю;
- подання назви видавництва або прізвища видавника не обов'язково;
- подання відомостей про серію та Міжнародний стандартний номер не обов'язково;
- вказівки тому, частини, випуску, номеру, а також на рік видання подаються арабськими цифрами;
- дозволено в аналітичному описі розділовий знак «дві навскісні» замінювати крапкою, а назву документу виділяти шрифтом. Назву дозволено скорочувати;
- дозволено словосполучення «Режим доступу» або еквівалент іншою мовою замінити «URL»;
- рекомендується застосовувати DOI замість електронної адреси.

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛОГРАФІЧНОГО ОПИСУ

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<p>Великий В. Гомілії ; пер. з давньогрец. Л. Звонська. Львів : Свічадо, 2006. 307 с.</p> <p>Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах. Київ, 2006. 111 с.</p> <p>Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота. Київ, 2006. 311 с.</p> <p>Шкляр В. Елементал : роман. Львів, 2005. 197 с.</p>
Два автори	<p>Матяш І. Б., Мушка Ю. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. Київ : Києво-Могилян. акад., 2005. 398 с.</p> <p>Ромовська З. В., Черняк Ю. В. Сімейне законодавство України. Київ, 2006. 93 с.</p> <p>Суберляк О. В., Баштанник П. І. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. для студентів вищ. навч. закл. Львів, 2007. 375 с.</p>
Три автори	<p>Мнушка О. В., Савченко В. М., Маций О. Б. Об'єктно-орієнтоване програмування мовою Python : навч. посіб. для студентів. Харків, 2021. 228 с.</p>
Чотири автори <i>(за необхідності в області заголовку перелічуються всі автори)</i>	<p>Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В. та ін. Київ, 2006. 106 с.</p> <p>Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл. / О. В. Гвоздев та ін. Київ : Вища освіта, 2006. 479 с.</p> <p>або</p> <p>Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва. Київ, 2006. 106 с.</p> <p>Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл. Київ, 2006. 479 с.</p>
П'ять і більше авторів <i>(за необхідності в області заголовку перелічуються всі автори)</i>	<p>Екологічні аспекти автотранспортного комплексу : монографія / Линник І. Е. та ін. Харків, 2020. 195 с.</p> <p>або</p> <p>Линник І. Е., Лежнева О. І., Дорожко Є. В., Вакуленко К. Є., Соколова Н. А., Афанасьєва І. А. Екологічні аспекти автотранспортного комплексу : монографія. Харків, 2020. 195 с.</p> <p>Екологічні аспекти автотранспортного комплексу : монографія. Харків, 2020. 195 с.</p>
Без автора	<p>Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / авт. тексту В. Клос. Київ, 2007. 119 с.</p> <p>Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ — початку ХХ століття : антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко. Київ : Грані-Т, 2007. 191 с.</p> <p>Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : зб. наук. пр. / наук. ред. Каліущенко В. та ін. Чернівці, 2007. 310 с.</p>

Окремий том багатотомного видання	Бондаренко В. Г., Канівська І. Ю., Парамонова С. М. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч. 1. Київ, 2006. 125 с. Орфоепічний словник української мови. У 2 т. Т. 1. Київ : Довіра, 2001. 955 с.
Матеріали конференцій, з'їздів	Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників "Молодь України і аграрна реформа", (Харків, 11—13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харків. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків, 2000. 167 с. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. Київ, 2002. 147 с. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. Київ, 2000. 117 с. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : пр. конф., 6—9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. ред. В. Т. Трощенко. Київ, 2000. С. 559—956. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. пр. / наук. ред. В. І. Моссаковський. Дніпропетровськ, 1999. 215 с. Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27—28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України та ін. Київ, 2001. 452 с.
Препринти	Панасюк М. І. Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).
Депоновані наукові праці	Створення моделі ФЕП для відпрацювання схемотехнічних рішень / Бочаров О. О. ; НДПКІ «Іскра». Луганськ, 2011. 7с. : іл. Бібліогр. : 5 назв. Деп. у ДНТБ України.
Словники	Географія : словник-довідник / авт.-уклад. Ципін В. Л. Харків : Халімон, 2006. 176 с. Тимошенко З. І., Тимошенко О. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. Київ : Європ. ун-т, 2007. 57 с. Українсько-німецький тематичний словник / уклад.: Н. Яцко та ін. Київ, 2007. 219 с. Європейський Союз : словник-довідник / ред.-упоряд. М. Марченко. 2-ге вид., оновл. Київ, 2006. 138 с.
Атласи	Україна : екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін. ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України та ін. Київ, 2006. 218 с. Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студентів та лікарів / О. Л. Дроздов та ін. 2-ге вид., розшир. та доповн. Дніпропетровськ : Пороги, 2005. 218 с. Куерда Х. Атлас ботаніки ; пер. з ісп. В. Й. Шовкун. Харків : Ранок, 2005. 96 с.

Законодавчі та нормативні документи	<p>Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. Офіц. вид. Київ, 2006. 207 с.</p> <p>Медична статистика : зб. нормат. док. / уряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. Київ, 2006. 459 с.</p> <p>Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. Офіц. вид. Київ : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. VI, 74 с.</p>
Стандарти	<p>Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. Чинний від 2006-01-01. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 231 с.</p> <p>Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 — ДСТУ ISO 6107-9:2004. Чинний від 2005-04-01. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. Чинний від 2007-01-01. Київ, 2007. IV, 18 с.</p>
Каталоги	<p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p> <p>Університетська книга : осінь, 2003 : каталог. Суми, 2003 11 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>Куц О., Вацеба О. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році. Львів, 2007. 74 с.</p> <p>Систематизований покажчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997—2005 роки / уклад.: Кириць Б. О., Потлань О. С. Львів, 2006. 11 с.</p>
Дисертації	<p>Чаплигіна, О. М. Підвищення показників курсової стійкості автогрейдера : дис. ... канд. техн. наук : спец. 05.05.04. Харків, 2021. 26 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>Чаплигіна, О. М. Підвищення показників курсової стійкості автогрейдера : автореф. дис. ... канд. техн. наук : спец. 05.05.04. Харків, 2021. 26 с.</p> <p>Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. ... канд. техн. наук : спец. 05.13.06 «Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології». Київ, 2007. 20 с.</p>
Авторські свідоцтва	<p>А. с. 1626362. Україна, МКІ НОЗК7/02 Лінійний імпульсний модулятор / В. Г. Петров. № 4653428.21 ; заявл. 23.03.92 ; опубл. 30.09.92, Бюл. № 13. 4 с.</p>

Патенти	Пат. 121149 Україна, МКИ G01B 11/16 (2006.01). Пристрій для вимірювання деформацій елементів конструкцій великих розмірів / Левтеров А. І. ; власники: Харків. нац. автомоб.-дор. ун-т, Левтеров А. І. N a 201805088 ; заявл. 08.05.2018 ; опубл. 10.04.2020, Бюл. N 7. 4 с.
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	<p>Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор // Теорія та методика фізичного виховання. 2007. № 6. С. 15—38.</p> <p>Гранчак Т., Горовий В. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень // Бібліотечний вісник. 2006. № 6. С. 14—17.</p> <p>або</p> <p>Ма Шуїн Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти. <i>Теорія та методика фізичного виховання</i>. 2007. № 5. С. 12—14.</p> <p>Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська та ін. <i>Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України</i>. 2007. № 1. С. 25—29.</p> <p>Валова І. Нові принципи угоди Базель II ; пер. з англ. Н. М. Середи. <i>Банки та банківські системи</i>. 2007. Т. 2, № 2. С. 13—20.</p> <p>Зеров М. Поетична діяльність Куліша. <i>Українське письменство XIX ст. від Куліша до Винниченка : (нариси з новітнього укр., письменства) : статті</i>. Дрогобич, 2007. С. 245—291.</p> <p>Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації. <i>По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України : (кінець XIX—початок XX ст.)</i>. Харків, 2007. Розд. 3. С. 137—202.</p>
Електронні та інтернет ресурси	<p>Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. «Крим-2003») / Л. Й. Костенко та ін. // Бібліотечний вісник. 2003 № 4. С. 43. URL: http://www.nbu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm (дата звернення: 03.10. 2017).</p> <p>Наукова бібліотека Харківського національного автомобільно-дорожнього університету : сайт. URL: http://library.khadi.kharkov.ua (дата звернення: 17.04. 2021).</p> <p>Мигаль В. Д. Інтелектуальні системи в технічній експлуатації автомобілів : монографія. URL: https://dspace.khadi.kharkov.ua/dspace/bitstream/123456789/2316/1/migal_1_2018.pdf (дата звернення: 25.12. 2020).</p> <p>Гнезділова Я. В. Емоційна маніпуляція: техніки і технології впливу. <i>Мова і культура</i>. 2015. Вип. 18, т. 4. С. 171—176. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2015_18_4_30 (дата звернення: 03.12. 2020).</p> <p>Манжос С. Б., Воловик Н. В. Роль банківського кредитування у стимулюванні процесів економічного зростання в Україні. <i>Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : зб. наук. пр.</i> Харків, 2016. № 1. С. 180—187. URL: https://dspace.khadi.kharkov.ua/dspace/retrieve/6532d596-159a-4246-ad1c-db8a15421467/pirpr_2016_1_31.pdf (дата звернення: 03.12. 2020).</p>

Посилання на нормативні документи У ДСТУ 8302:2015:

- ДСТУ 2732:2004 Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять
- ДСТУ 3017:2015 Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять
- ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ)
- ДСТУ 6095:2009 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Правила скорочення заголовків і слів у заголовках публікацій (ГОСТ 7.88-2003, MOD)
- ДСТУ 7093:2009 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами (ГОСТ 7.11-2004, MOD; ISO 832:1994, MOD)
- ДСТУ 7157:2010 Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості
- ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT)
- ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.80-2000, IDT)
- ГОСТ 7.0-84 Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая деятельность. Основные термины и определения (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічна діяльність. Основні терміни та визначення)
- ГОСТ 7.12-93 Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів російською мовою. Загальні вимоги та правила).